

פרקים א' ב' - הקשרם של הפרקים לספר שמואל

הרב אלחנן סמט

בשיעור הקודם שאלנו מדוע סיפור המלכת אדניהו לא נזכר בספר שמואל, למרות שהוא קשור ללא ספק בתשלום דוד על חטא בת שבע. זאת מעבר לסגנון ולדמויות שבספר שמואל, כך שלא ברור מדוע סיפור זה פותח את ספר מלכים. כדי להבין, עלינו לחשוב על האלטרנטיבה. ראינו בשיעור הקודם שבסוף ספר שמואל ישנו נספח הכולל פרקים שלא נמצא להם מקום בגוף הספר. נניח שהסיפור שלנו שממשיך עד מות דוד, היה נמצא לפני הנספח שבסוף ספר שמואל ב', אזי היינו פותחים את ספר מלכים לכאורה באמצע פרק ב' [יב]: "וַיְשַׁלְמָה יֵשֵׁב עַל כֶּסֶף דָּוִד אָבִיו וַיִּתֶּן מִלְכָּתוֹ מָאֵד".

אבל ישנה בעיה חמורה עם התחלה זו, מכיוון שהסיפורים שבאים מיד אחר כך קשורים בקשר ישיר להמלכת אדניהו ולצוואת דוד. לא ניתן להבין את הסיפורים הללו בלי ההקדמה שנמצאת בסיפורים על סוף חיי דוד. אם כן, גם תחילת מלכותו של שלמה איננה התחלת תקופה חדשה, אלא זהו המשך לסיפור הקודם. אם כן, היה עלינו להתחיל את ספר מלכים מפרק ג', לאחר מילוי צוואת דוד. פה אנו מתחילים להבין מדוע ספר מלכים פתח במרד אדניהו - האלטרנטיבה היא לפתוח את הספר באמצע מלכותו של שלמה, דבר שאינו רצוי. זאת מכיוון שאנו רוצים להתחיל את ספר מלכים דווקא ממלכותו של שלמה, שהוא בנה את בית המקדש. עיקרו של ספר מלכים הוא היחס לבית המקדש, והמבחן האם העם יעשה כמצוות התורה ויקריב בו קרבנות, או שמא ימשיך לזבוח בבמות. זאת בשונה מספר שמואל, ששם אין מרכז רוחני קבוע, אלא הארון והמשכן נודדים, כל אחד בנפרד. אם כן, אנו מבינים שראוי שספר מלכים יפתח דווקא במלכותו של שלמה שבנה את בית המקדש.

מכיוון שהספר מתחיל במלכות שלמה, השאלה היא מה נחשב להתחלת מלכות שלמה. ניתן לומר שההתחלה היא ההמלכה בחיי אביו, שהתרחשה לאחר המלכת אדניהו. לפי זה, הספר צריך להתחיל בסיפור המסופר בפרק א' בספר מלכים. וגם אם נאמר שתחילת מלכות שלמה היא לאחר מות דוד, לא ניתן להתחיל את הסיפור מאמצע פרק ב', שהרי לא ניתן להבין את המשך פרק ב' ללא פרק א'.

מכל הדברים הללו אנו מבינים שלפעמים ההיסטוריה לא עוסקת בפרקים נפרדים, אלא היא שוטפת. לפעמים ההתחלה החדשה איננה עומדת כשלעצמה, אלא היא נעוצה במה שקדם לה, ולא ניתן להבין את ההתחלה ללא העבר. זו הסיבה שהעורך של ספר מלכים בחר לנתק את סיפור המלכת אדניהו וצוואת דוד מספר שמואל, ובחר להתחיל בסיפור זה את ספר מלכים. בין האפשרויות שעמדו מול עורך זה נראה שמבחינה ספרותית העורך צדק. מכיוון שכדי להבין את המשך תולדות שלמה - צריך להתחיל מסוף חיי דוד. זו הסיבה שספר מלכים מתחיל בסיפור שיש לו שייכות כפולה - גם למלכות דוד וגם למלכות שלמה.

התופעה הזו איננה ייחודית לספר מלכים, בכמה ספרים אנו מוצאים פתיחה ששייכת לספר הקודם, או חזרה על הנאמר בספר הקודם. ספר שמות נפתח במניין היורדים מצרימה, דבר שנעשה כבר בפרשת ויגש. הסיבה למניין זה מלמדת אותנו שאין התחלה חדשה, אלא הכל קשור למה שקדם. כמו כן, ספר יהושע מתחיל במות משה, להראות את שייכותו לתורה. גם בספר שמואל אנו מתחילים עם סיפור עלי, השופט האחרון. הרבה ספרים בתנ"ך מתחילים בחוליה השייכת לספר הקודם, אך אנו רואים שהחוליה הזו שייכת גם לספר מלכים עצמו, ולא רק מקשרת אותנו לספר שמואל.

כעת ניכנס לגופו של הסיפור. ראשית יש להבין על מי המקרא רוצה לספר לנו בפרק זה. ניתן להציע כמה אפשרויות:

1. שלמה - לא ניתן לומר שהסיפור הוא עליו, מכיוון שהוא פסיבי לכל אורך הסיפור. הפעם הראשונה ששלמה פותח את פיו היא בסוף הסיפור: "וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אִם יְהִי לְבֶן חֵיל לֹא יִפְלֵ מִשְׁעָרָתוֹ אֲרָצָה וְאִם רָעָה תִמְצָא בּוֹ וְמֵת" [א, נב]. ממילא, לא ניתן לומר שהסיפור מספר על שלמה. אמנם אנו לומדים על רחמנותו והזהירות שבו, אך אין ספק שהוא איננו הדמות המרכזית. יכול להיות שהסיפור מספר על המלכת שלמה, אך אין זה אומר שהסיפור דן דווקא בו. מטרת הסיפור היא ללמד כיצד שלמה הומלך, אך אנו מנסים לברר מי הדמות המרכזית בסיפור.
2. דוד - גם כן לא ניתן לומר שהוא הדמות המרכזית, מכיוון שכבר בפתיחת הסיפור הוא נדחק הצידה: "וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַיָּמִים וַיְכַסֵּהוּ בַבְּגָדִים" [א, א].
3. אדניהו - ברור שהסיפור לא עליו מכיוון שהוא אינו דמות חשובה, שהרי הוא מת בפרק הבא, לכן קשה לומר שהסיפור בא ללמד עליו.
4. בת שבע - קשה לומר שהסיפור עוסק בה מכיוון שהיא לא פעילה, אלא היא מופעלת על גבי נתן.
5. נתן - אמנם הוא זה שמפעיל את בת שבע, ועוד שהמלכות מופקדת בסופו של דבר בידי נתן – אך בכל זאת קשה לומר שהסיפור בא ללמד עליו מכיוון שהוא לא דמות מרכזית בסיפור.

לאחר שדחינו את האפשרויות השונות, נחזור לדון בדוד. כדי להבין מי היא הדמות המרכזית בסיפור, יש להבין מה נקודת המפנה בסיפור. בכל סיפור אנו מוצאים בעיה, ובמשך הסיפור ישנו פיתרון. אם אין בעיה ואין פיתרון - אין מה לספר. בדרך כלל ניתן לזהות בסיפור את שלב המעבר מהבעיה לפיתרון. הבעיה בסיפור שלנו היא שאדניהו רוצה להמליך את עצמו בניגוד לרצון אביו. דוד הוא חסר אונים, וכתוצאה מכך הממלכה עשויה ליפול לידי מי שלא אמור לרשת את המלוכה. הפיתרון לבעיה זו היא החזרת ההיסטוריה של מלכות ישראל לאפיק הנכון והמתוכנן על ידי המלכת שלמה. כעת יש להבין מה היא נקודת המעבר. נראה שהמעבר מתרחש בפסוק כ"ח: "וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר קְרָאוּ לִי לְבַת שָׁבַע וַתְּבֵא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ". זוהי הנקודה שבה מתחיל דוד להתעשת וליזום. ההתעשתות הראשונה של דוד שמראה שהוא עדיין רלוונטי היא נקודת המעבר. לאחר התעשתות זו דוד נשבע לבת שבע על מלכות שלמה [א, כט-ל]:

(כט) וַיִּשָׁבַע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר חִי ה' אֲשֶׁר פָּדָה אֶת נַפְשִׁי מִכַּף צָרָה: (ל) כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ בְּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּי שְׁלֹמֹה בְנִי יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסְאִי תַחְתָּי כִּי בֶן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה:

לא רק שדוד חוזר על השבועה, אלא הוא מבטיח שהוא יעשה משהו - ובשל כך זו נקודת המפנה של הסיפור. באופן כללי, בסיפורי המקרא התפנית מגיעה בדרך כלל באמצע הסיפור. כדי למצוא את האמצע, עלינו לראות מה הם גבולות הסיפור, ומתוך כך לראות מהו האמצע. הסיפור שלנו מתחיל בפסוק א' ונגמר ב"ג. אנו יודעים שהסיפור מתחיל דווקא בפסוק א' ראשית מכיוון שזוהי התחלה של ספר חדש, ושנית כי רואים שהסיפור מתחיל עניין חדש.

המחלק הנוצרי חשב שהסיפור שלנו הוא סיפור אחד, וראיה לכך היא אורך הפרק. המחלק הנוצרי חילק את התנ"ך לרוב לפרקים של כשלושים פסוקים. כאשר אנו רואים פרק ארוך כדוגמת פרקנו, עלינו לשאול מה ראה לעשות כך המחלק הנוצרי. התשובה אצלנו היא שלא ניתן להחזיק באמצע הסיפור ולחלקו לשתיים. גם הוא היה סבור שהסיפור נגמר בפסוק נ"ג, והוא צדק בשיקוליו. זאת מכיוון שפרק ב' מתחיל בצוואת דוד, שזהו נושא חדש. וכמו כן פסוק נ"ג נושא אופי של סיום, מכיוון שיש בו פיזור

דמויות לדרכם: "וישלח המלך שלמה וירדהו מעל המזבח ויבא וישתחו למלך שלמה ויאמר לו שלמה לך לביתך". בסוף הסיפור לאחר עימותים רבים, הדמויות נפגשות כאשר אדניהו עומד בפני שלמה - ומפגש זה מסתיים בפיזור הדמויות. זהו סיום פורמאלי לסיפור, כך המקרא בוחר להראות שהסיפור נגמר.

אם כן, כל הסימנים מורים על כך שהסיפור מתחיל בפסוק א' ונגמר פסוק נ"ג. מכיוון שישנם 53 פסוקים, אין אמצע מדוייק, ובאמת הבעיה היא עד פסוק כ"ז - ומהפסוק הבא אנו קוראים על הפיתרון. הדין הזה על הבעיה והתפנית עוזר לנו להבין שהסיפור עוסק בדוד. זאת מכיוון שהבעיה והפיתרון קשורים אליו. העובדה שהוא מנותק מסביבתו יצרה את הבעיה, והפיתרון נעוץ בכך שדוד החל לפעול. אמנם נראה שדוד מופעל על ידי נתן ובת שבע, אך הדבר נכון ולא נכון. זאת מכיוון שאין בהתערבות של נתן ובת שבע כדי להבטיח את ההצלחה, שהרי דוד יכול היה לומר להם שהוא זקן מדי כדי לפעול. רק דוד יכול היה להציל את המצב.

בפתיחה של הסיפור אנו רואים פיסקה הקשורה במצבו הגופני של דוד [א, א-ד]:

(א) והמלך דוד זקן בא פימים ויכסהו בפגדים ולא יחס לו: (ב) ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני המלך נערה בתולה ועמדה לפני המלך ותהי לו סכנת ושכבה בחיקך וחס לאדני המלך: (ג) ויבקשו נערה יפה בכל גבול ישראל וימצאו את אבישג השונמית ויבאו אתה למלך: (ד) והנערה יפה עד מאד ותהי למלך סכנת ותשרתהו והמלך לא ידעה:

יש לשאול האם הסיפור הזה שייך להמשך הסיפור על אדניהו. העובדה שאבישג מוזכרת בהמשך הסיפור מראה על כך שהיא אכן חשובה לסיפור המלכת אדניהו: "ותבא בת שבע אל המלך החדרה והמלך זקן מאד ואבישג השונמית משרת את המלך" [טו]. ברור שהסיפור מתחיל במצבו העגום של דוד כרקע למתרחש, אך מעבר לכך נראה שזהו הרקע למעשיו של אדניהו. ברור שהסיפור על אבישג הופץ מחוץ לארמון המלוכה, שהרי חיפשו בכל גבול ישראל נערה בשביל המלך. יכול להיות שדווקא אדניהו ידע מידע שלא היה ידוע לשאר העם: "והמלך לא ידעה". אדניהו יודע שדוד לא ידע את אבישג בגלל חולשתו. אדניהו חושב לעצמו שאם המלך כל כך זקן ואינו יכול לדעת את האשה שבחיקו - אזי זהו הזמן למרוד ברצון אביו.

מעשהו של אדניהו איננו חמור כמורד אבשלום, אך בכל זאת הסיפור נחשב כמורד. ראשית אין חוק בתנ"ך שמחייב להעביר את המלוכה לבן הבכור של המלך הקודם. אמנם יש להניח שכך היה הנוהג, אך במקרה כזה אמנון היה הבן הבכור. לגבי השאלה האם במקרה כזה הולכים לבן השני, יש לציין שזוהי שאלה שאין עליה תשובה ברורה. בדיני ירושה רק הבן הראשון זוכה בפי שתיים. אם נולדה בת בכורה - אין דין בכור במשפחה. סביר להניח שאדניהו תובע את המלוכה לעצמו עקב היותו גדול האחים, אך לא נראה שיש לכך סמכות חוקית. ועוד לא ניתן לומר שאדניהו תובע את הממלכה בגלל איזשהו נוהג, שהרי אנו נמצאים בראשית תקופת הממלכה - וממילא אין מנהגים ברורים לגבי ירושת המלך.

אם כן, צריך להבין מאיזה כח תובע אדניהו את המלוכה. בפרק ב' [טו] הוא אומר לבת שבע: "ויאמר את ידעת כי לי היתה המלוכה ועלי שמו כל ישראל פניהם למלך ותסב המלוכה ותהי לאחי כי מה היתה לו". אדניהו לא בא בשם נוהג, אלא בשם טענה שהעם הלך אחריו. אמנם מדברי שלמה אנו רואים שהיות אדניהו גדול האחים היא שהסבה לו את הרצון למלוך: "ויען המלך שלמה ויאמר לאמו ולמה את שאלת את אבישג השונמית לאדניהו ושאלי לו את המלוכה כי הוא אחי הגדול ממני". אם כן, אין ספק כי העובדה שאדניהו היה גדול האחים הייתה משמעותית בתביעת המלוכה, אך לא הייתה זאת זכות חוקית מוגדרת שחייבה מישהו. עוד ברור מהסיפור שלנו שיש למלך זכות להחליט מי ימלוך,

שהרי אנו רואים את הדריכות לקראת החלטת דוד מי ימלוך. גם אדניהו מודה בסמכות דוד למלוך, שהרי ברגע שדוד ממליך את שלמה אדניהו מבין שהוא הפסיד. אם כן, צריך להבין מה הבעיה בהתנהגות אדניהו. הרי הוא רואה שדוד זקן, והוא מניח שבתור גדול האחים מגיע לו למלוך. אלא שאנו רואים שאדניהו ידע היטב שמעשיו פסולים. ראשית, אנו רואים שהוא עשה את עצמו כיורש העצר עוד כשהיה כוחו של דוד בקרבו [א, ה-ו]:

(ה) וְאֲדֹנֶיהָ בֶן תַּגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו: (ו) וְלֹא עֲצָבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ וְגַם הוּא טוֹב תֵּאָר מֵאֲדָר וְאֵתוֹ יִלְדָה אַחֲרַי אֲבָשָׁלוּם:

העובדה שהמקרא מבקר את דוד על כך שלא ביקר את מעשי אדניהו, מלמדת שהם נעשו בזמן שהיה כוחו במתניו. אדניהו החליט על עצמו כיורש עצר או בטרם דוד אמר לו דבר, אך דוד לא מצא את כוחות הנפש להוכיחו. בסיפור שלנו כאשר דוד חולה אדניהו הולך ל"אבן הזוחלת אשר אצל עין רגל", והוא לא מזמין אנשים ספציפיים:

(ט) וַיִּזְכַּח אֲדֹנֶיהָ צֶאֱן וַבְּקָר וַמְרִיא עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת אֲשֶׁר אֶצֶל עֵין רֶגֶל וַיִּקְרָא אֶת כָּל אֶחָיו בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְכָל אֲנָשֵׁי יְהוּדָה עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ: (י) וְאֵת נְתַן הַנְּבִיא וַבְּנֵיהָ וְאֵת הַגִּבּוֹרִים וְאֵת שְׁלֹמֹה אֶחָיו לֹא קָרָא:

העובדה שאדניהו לא קרא לשלמה מלמדת על כך שהוא ידע ששלמה הוא יורש העצר האמיתי. כמו כן, אנו רואים שאדניהו לא קרא לעבדי המלך הנאמנים ביותר. אדניהו הולך להמליך את עצמו בחיי אביו, בעוד דוד לא יודע על זאת. בהחלט ניתן להגדיר זאת כמרד, מכיוון שהוא ממליך את עצמו כנגד רצון אביו. יש להניח שאדניהו ידע על השבועה לשלמה, שכנראה נעשתה בטרם לידת שלמה. הרד"ק מסביר שמטרת השבועה הייתה לשכנע את בת שבע להישאר עם דוד. אם נניח שהשבועה הייתה ידועה, מובן לנו מדוע שלמה סומן אצל אדניהו כאויב. שלמה היה מצעירי הבנים והיה הפרש גדול בינו לבין אדניהו מבחינת הגיל. כמו כן תוך כדי הפרק הוא לא עושה דבר, כך שהוא לא נראה מסוכן ובכל זאת אדניהו מסמנו כאויב. זאת בגלל יחסו של דוד לשלמה. בנוסף, אדניהו עצמו יודע שה' יעד את שלמה, כמו שהוא אומר לבת שבע: "וַיִּתְּסֵב הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי לְאָחִי כִּי מֵה' הֵיטָה לוֹ" [ב, טו]. כנראה שהשבועה של דוד, בנוסף לנבואתו של נתן וקריאת שמו של שלמה ידידיה - גרמה לכך שאדניהו ידע ששלמה ימלוך. זאת הסיבה שהוא לא מזמין את שלמה ואת נתן שניבא על מלכות שלמה. השאלה הגדולה שיש לשאול על מעשי אדניהו, היא למה הוא עושה זאת עוד בחיי אביו. היה עליו לחכות עד שימות אביו, ואז היו ממליכים אותו כולם! התשובה היא שאדניהו יודע שהזמן לפעול איננו לאחר נפילת המלך, אלא הזמן האידאלי הוא כאשר המלך לא מתפקד. זאת מכיוון שהנאמנים למלך לא מרשים לעצמם לפעול עצמאית בעוד המלך חי. לכן זהו הזמן הטוב ביותר של מי שלא נאמן למלך לנסות למלוך. כאשר המלך ימות נאמניו יפעלו, אך כאשר הוא חולה זהו זמן של תהו ובהו. אחרי מות דוד תומכי שלמה ינהלו מאבק, אך בחיי דוד הם לא מסוגלים לנהל מאבק מתוך כבוד לדוד. אדניהו מנצל את חולשת המלך כדי לומר שהוא לא מורד בו, שהרי המלך לא יכול לומר לו דבר עקב חולשתו. אם אדניהו חשב שהמלוכה תגיע אליו ממילא, לא היה עליו להזדרז. אך הסיפור של אבישג השונמית הוא המפתח לטעות אדניהו.

אדניהו רואה את דוד חלוש וזקוק לשירותי נערה יפה כדי לחממו. אך יחד עם זאת דוד לא ידע אותה, ואדניהו מפרש זאת כסימן חולשה. חז"ל הדגישו שבאמירה "המלך לא ידעה" ישנו עוקץ מסויים. חז"ל בסנהדרין [כב, א] כותבים שאבישג הייתה אסורה למלך מדין "רק לא ירבה לו נשים", וכדי שלא יגרש את אחד מנשיו התירו לדוד להתייחד איתה ללא נישואים. חז"ל מדגישים שהמילים "המלך לא ידעה" לא מסמלות חולשה אלא גבורה עילאית.

אדניהו טעה בכך שהוא פירש שמדובר בחולשה של דוד שמאפשרת לו לעשות את זממו ולמרוד ברצונו של דוד. אדניהו מקווה שדוד לא יידע מכך, וגם אם הוא יידע מכך הוא יהיה חסר אונים ובלתי מסוגל להגיב. מתוך כך כל התומכים בשלמה יהיו מנוטרלים, מכיוון שהם לא יכולים לפעול בלי פקודה של דוד. זה היה חשבוננו של אדניהו. אם כן אבישג לא רק מעידה על זקנותו של דוד, אלא היא אשר גרמה לאדניהו למרוד. אדניהו רואה ממנה שדוד מנותק, ובעקבות זאת הוא פועל. דוד נותר חסר אונים ואפילו לא יודע מה מתרחש.

נשווה בין ציווי נתן לבת שבע, לבין הביצוע בפועל:

דברי בת שבע	ציווי נתן
(יז) וַתֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנָי אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בְּה' אֱלֹהֶיךָ לֵאמֹתְךָ כִּי שְׁלֹמֹה בְּנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסֵּאִי: (יח) וְעַתָּה הִנֵּה אֲדֹנֶיךָ מֶלֶךְ וְעַתָּה אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ לֹא יָדַעַתָּ:	(יג) לְכִי וּבֹאִי אֶל הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא אַתָּה אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ נִשְׁבַּעְתָּ לֵאמֹתְךָ לֵאמֹר כִּי שְׁלֹמֹה בְּנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסֵּאִי וּמִדְּוַע מֶלֶךְ אֲדֹנֶיךָ:

מי ששואל "מדוע מלך אדניהו?" מניח שהמלך יודע ולא אכפת לו. זו טענה כלפי דוד שהוא לא מקיים את שבועתו. נתן יודע שדוד לא יודע, אך הוא מתעלם מכך ואומר לבת שבע להאשים את המלך ולא לרחם עליו. כאשר מאישימים אדם גם במה שהוא לא אשם בו - הוא מתעורר לפעולה. נתן מציע לבת שבע לדגדג את דוד בתחום המוסרי - נשבעת על דבר אחד, ובמציאות קורה דבר שונה! אך בת שבע איננה מאשימה את דוד, אלא היא מודיעה לו כדי שיפעל. היא בוטחת בכך שחוסר הידיעה של דוד היא זו שתגרום לו לפעול. לכאורה הטקטיקה של נתן כואבת יותר, מכיוון שיש בה טענה מוסרית. בת שבע מכינה לדוד תירוץ מראש - הוא לא ידע מה קורה, וממילא לא יכול היה לפעול. כעת, יש לשאול מדוע בת שבע שינתה מציווי אדניהו? הכתוב בפסוק ט"ו עונה על שאלה זו: "וַתֵּבֵא בַת שֶׁבַע אֶל הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וְאַבְיִשָׁג הַשּׁוֹנְמִית מְשַׁרְתָּ אֶת הַמֶּלֶךְ". לכאורה אין בפסוק זה כל חידוש על הנאמר בתחילת הפרק. אלא שהכתוב מדגיש את מה שנגלה לעיני בת שבע. היא רואה את המלך בזקנותו ורחמיה נכמרים על דוד. לכן היא לא רוצה להאשים אותו באופן ישיר ועוקצני, אלא היא מורידה את העוקץ ומספרת לו את מה שקרה ללא ידיעתו. הטעות של אדניהו ממשיכה אצל בת שבע, היא רואה את אבישג וגם היא מתייאשת מדוד ומורידה את העוקץ. אנו רואים שבעיית הסיפור מועצמת על ידי אבישג השונמית, ודבר זה מדגיש לנו את עוצמת הפיתרון. דוד קם על מיטתו ומחלק פקודות כדי להחזיר לשלמה את המלוכה, אך למרות זאת הוא חלש מדי מכדי ללוות את שלמה למעיין הגיחון. נרחיב בנקודה זו בשיעור הבא.